

2. Сапронов М. В. Синергетический подход в исторических исследованиях: новые возможности и трудности применения // Общественные науки и современность. 2002. № 4. С. 158–172.

Матвієнко І.С.

malushka20@ukr.net

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ЛЮДИНУ, ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ДУШУ

У ВЧЕННІ ПЛАТОНА

Відомим є той факт, що вчення Платона є об'єктивним ідеалізмом. Світ, за Платоном прекрасний матеріальний космос, який увібрав величезну кількість окремих структур в одне неподільне ціле, яке існує і керується певними законами. Загальні закономірності, які існують в світі та складають особливий над-космічний світ для Платона постають «світом ідей». Світ ідей – це реально існуюча безтілесна чуттєво не доступна сутність, яку проте можна досягнути розумом, це така сутність, яка не піддається жодним змінам. Світ ідей поза часом, він не існує, а перебуває у вічності, представляючи собою безліч сутностей, тобто це система в рамках, якої ми маємо вищі та нижчі ідеї. До вищих ідей можна віднести ідеї істинного та прекрасного, але найвищою є ідея Блага, яка і поєднує всю різноманітність ідей в деяку єдність. Це єдність цілі, в якій ідея Блага найважливіше знання, через нього ми розуміємо корисність різних понять, таких як справедливість, добро і інших.

Поряд із світом ідей співіснує і світ матеріальних речей та явищ, які сприймаються чуттєво, вони не володіють статусом дійсного, істинного буття. Всі

явища та предмети в цьому світі є лише тінню і постають похідними від світу ідей. Вони не можуть поставати, як істинно сутні, тому що вони знаходяться у постійному стані змін, тобто виникають, змінюються і гинуть. Багатообразність чуттєвого світу обумовлено матерією, значення якої полягає у тому, щоб в усьому своєму об'ємі добре сприймати відбитки всіх вічно суших речей. Світ реальних, чуттєво сприймаючих явищ і речей займає середнє положення між сферою істинно реального буття (світу ідей) і сферою небуття (матерією як такою). Оскільки світ чуттєвих речей певною мірою є породженням цих обох сфер, то світ речей в певній мірі поєднує в собі протилежності буття та небуття, незмінного та змінного, рухливого та сталого, містить в собі приналежність до одиничного та множинного.

Із вченням про буття тісно пов'язане вчення про людину Платона. Подібно до того, як все суще Платон поділяє на різні сфери, так і людину він поділяє на смертне, тобто тілесне тіло і безсмертну душу. Душа подібна до божественного, неподільного, постійного та незмінного самому собі, і має подібну природу з абсолютном і в вищій степені подібна до ідей, але не повністю їм тотожна. Вона лише дотична до свободної від умов часу буття і займає середнє місце між світом чистого буття і світом обумовлених тілом пристрастей і бажань, тобто складає три нерівні частини душі, за допомогою яких людина споглядає вічний світ ідей і яка прагне до Блага. Платонівська душа (світова душа в космосі, індивідуальні душі в серцях людей) проявляються в істинній причині речей, і грають головну роль в діяльності тіла. Вона подібна до ідеї єдина та неподільна. Тіло ж оскільки в нього основним є матерія, ділиться та складається з частин, отже, воно є змінним, нетотожними самому собі, і звичайно смертним та тлінним.

Платонівський проект в якості свого антропологічного компоненту пропонує тотальне перетворення людської природи, виробництво у індивідів таких багатообразних суб'єктивних структур, які б змушували самих людей розвиватися системно і добровільно укріплювати статус сильної держави. «Гармонія людської особистості, людського суспільства і всієї природи, яка оточує людину – ось постійний і незмінний ідеал Платона»[1, с.59]. Людина належить до істот чуттєвого

світу, може бути ближчою до буття і небуття в залежності від того, яка часина душі в ній бере верх. Вона може в залежності від керівництва і направлення своїх дій або посилювати в собі розумний початок, або опускатися і тяжіти, уступати чуттєвим бажанням, відчужувати в собі початок істинного розумного пізнання. Піднесення людини до істинного суцього можливе тому, що людська душа, відповідно до Платона, за своєю природою могла споглядати істинне суще та володіти істинним знанням. Воно не може бути абсолютно втрачене і потенційно міститься в душі, яка прийняла тілесну оболонку. Однак, для того, щоб потенційне володіння знанням перетворилось в дійсне володіння, необхідний довгий і тяжкий шлях виховання душі.

Не складно помітити, що Платон застосував єдиний підхід до всіх сфер реальності, що особливо рельєфно проглядається при співставленні картин, які йому пише Космос, держава, души людей. В усіх випадках знаходимо структурну аналогію з висновком в його метафізиці з трьома фундаментальними факторами буття, світом ідей (ейдосів), тобто ідеальним планом реальності, реалізацією укладеного в світі ідей плану (Деміург) і деяких вихідних, неоформлених матерією.

Використана література:

1. Лосев А. Ф. Жизненный и творческий путь Платона /А. Ф. Лосев // Платон Полное собрание сочинений в 4-х томах. Т. 1// Философское наследие. Академия Наук СССР, Институт философии. М.: Мысль, 1990. – С. 3 – 63.

2. Платон Полное собрание сочинений в 4-х томах. Т. 1 / Платон // Философское наследие. Академия Наук СССР, Институт философии. М.: Мысль, 1990. – 363 с.